

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1923 kl. 12 m.

Utlåtande, angående vissa pensioner och understöd m. m. från allmänna indragningsstaten.

I en till riksdagen avlåten, den 16 februari 1923 dagtecknad proposition nr 97, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1—9 hemställt.

1:o.

I punkt 1:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att förutvarande extra ordinarie vaktmästaren vid nationalmuseum *Frans Albert Edvard Bagge* må från och med den 1 juli 1922 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension å 600 kronor.

*Ang.
pension åt
förutvarande
e. o. vakt-
mästaren vid
national-
museum F. A.
E. Bagge.*

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Bagge, som är född den 4 oktober 1851, antogs till e. o. vaktmästare med tillfällig tjänstgöring vid nationalmuseum den 11 maj 1876, att han den 8 januari 1885 antogs till vaktmästare vid museets konstslöjdavdelning med skyldighet att tjänstgöra 3 dagar i veckan, att han sedan dess uppehållit denna befattning, tills han den 8 september 1921 skadade sig genom olyckshändelse, samt att han, som efter olycksfallet varit oförmögen till arbete, beviljats avsked från sin befattning vid museet från och med den 1 juli 1922.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Även utskottet anser det vara billigt, att Bagge, som under 46 år varit anställd i statens tjänst, under sin återstående livstid tillerkännes ett årligt understöd av statsmedel. Mot det av Kungl. Maj:t i sådant *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 8 saml. 43 häft. (Nr 49.)*

Ut. kott. t.

avseende föreslagna beloppet har utskottet intet att erinra. På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

2:o.

*Ang.
anslag till
materiell vid
det fysikalisk-
kemiska labo-
ratoriet vid
universitetet i
Uppsala.*

Under punkt 2:o har hemställts, att riksdagen må till materiell m. m. för den åt professorn Theodor Svedberg vid universitetet i Uppsala inrättade personliga professuren i fysikalisk kemi på allmänna indragningsstaten anvisa ett årligt belopp av 4,000 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår, bland annat, att den utav professor Svedberg ledda inrättningen för undervisning och forskning i fysikalisk kemi vid Uppsala universitet tidigare dels av statsanslaget till institutionen för allmän och analytisk kemi erhållit vissa medel till inköp av instrument m. m., dels ock för vart och ett av åren 1919—1922 för detta ändamål tillerkänts särskilda medel, ingående i anslag till förstärkande av vissa materiellanslag vid Uppsala universitet. Hos Kungl. Maj:t har nu det större akademiska konsistoriet i Uppsala, i enlighet med framställning av den filosofiska fakultetens matematisk-naturvetenskapliga sektion, anhållit om utverkande av proposition till 1923 års riksdag om beviljande från och med budgetåret 1923—1924 av ett anslag å allmänna indragningsstaten av 6,000 kronor till materiell för det fysikalisk-kemiska laboratoriet.

Till grund för sektionens hemställan ligger en skrivelse av Svedberg, däri denne framhållit, att de beviljade medlen under de senaste två åren icke varit tillräckliga för täckande av de med forskningsarbetets utveckling och undervisningens utökning stegrade behoven och detta trots att största möjliga sparsamhet iakttagits. En brist hade därför uppstått — den utgjorde vid början av år 1922 1,742 kronor 28 öre — som emellertid tillsvidare täckts med en del av det följande årets anslag. Så kunde dock icke i längden få fortgå, om icke undervisningen skulle bliva lidande därpå. Vidare komme till följd av den i nya studieplanen för kemi påbjudna ökade undervisningen i fysikalisk kemi avsevärt ökade anspråk att ställas på materiellanslaget. På dessa grunder anhöll Svedberg, att sektionen måtte bland sina petita upptaga det ifrågasvarande anslagskravet för budgetåret 1923—1924 till 6,000 kronor, varjämte föreslogs, att anslaget, som hittills utgått å tilläggsstat, för framtiden måtte uppföras å allmänna indragningsstaten, då det vore av synnerlig vikt, att anslaget finge en så permanent karaktär som möjligt.

Såväl det större konsistoriet som kanslersämbetet hava tillstyrkt den gjorda framställningen.

Departementschefen har anslutit sig till universitetsmyndigheternas förslag, att särskilt anslag för ifrågavarande ändamål skulle beviljas och i likhet med avlöningen till Svedbergs personliga professur uppföras på allmänna indragningsstaten. Beträffande storleken av anslaget har departementschefen ansett, att högre belopp än 4,000 kronor icke nu borde för ändamålet uppföras på ordinarie stat.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Av vad i ärendet förekommit har utskottet funnit sig övertygat om behovet av särskilt anslag till materiell m. m. för ifrågavarande personliga professur; och har utskottet — under erinran om 1913 års riksdags beslut beträffande anslag till materiell m. m. för den åt professorn A. Gullstrand inrättade personliga professuren vid Uppsala universitet, vilket anslag av 1920 års riksdag höjdes från 5,000 till 7,000 kronor — funnit lämpligt, att dylikt anslag uppföres å allmänna indragningsstaten. Mot det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppets storlek finner utskottet icke anledning till anmärkning.

Utskottet

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

3:o.

I punkt 3:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att f. d. professorn i kirurgi vid karolinska mediko-kirurgiska institutet *Johan Gustaf Ekehorn* må, räknat från och med den 1 april 1922, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig tilläggspension av 890 kronor.

*Ang.
tilläggspension åt professor emeritus
J. G. Ekehorn.*

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till propositionen.

Förevarande framställning avser, att Ekehorn, som vid avskedet från sin professorsbefattning endast kunde räkna 21 tjänstår i statens tjänst, på grund av sin 17-åriga tjänstgöring som lasarettsläkare skulle tilldelas en tilläggspension till sådant belopp, att hans sammanlagda pensionsförmåner komme att motsvara hel pension för professor. Med

Utskottet.

hänsyn till vad i propositionen anförts har utskottet icke velat motsätta sig, att dylik tilläggs pension beviljas Ekehorn; och får utskottet på grund härav hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

4:o.

Ang.
pension åt
biträdet vid
karolinska
mediko-kirurgiska
institutets bibliotek
Sigrid Amalia
Brithelli, född
Hellhoff.

I punkt 4:o har hemställts, att riksdagen må medgiva, att biträdet vid karolinska mediko-kirurgiska institutets bibliotek fru *Sigrid Amalia Brithelli, född Hellhoff*, må från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 800 kronor.

Under hänvisning till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet får utskottet, som vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag icke haft något att erinra mot detsamma, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

5:o.

Ang.
understöd åt
f. d. läroverks-
adjunkten
K. H. Anders-
son.

Under punkt 5:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att till f. d. läroverksadjunkten *Karl Henrik Andersson* må, så länge han är i behov av hospitalsvård eller eljest oförmögen till arbete, från och med år 1923 tills vidare från allmänna indragningsstaten utgå ett belopp av 2,200 kronor årligen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Luleå *Karl Henrik Andersson* genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juli 1921 erhöll avsked från adjunktbesättningen. Sedermera anhöll hans fader hos Kungl. Maj:t, att, enär Andersson vid tiden för avskedsansökningens ingivande på grund av sinnessjukdom ej varit ansvarig för sina handlingar, Kungl. Maj:t måtte upphäva beslutet om avsked för honom.

Genom beslut den 5 maj 1922 lämnade Kungl. Maj:t denna ansökning utan bifall men tillerkände Andersson för tiden från och med den 30 juli 1921 till utgången av år 1922 ett understöd av 2,200 kronor.

Beträffande de närmare omständigheter, som voro förknippade med Anderssons avskedsansökan, har i propositionen lämnats huvudsakligen följande redogörelse:

Andersson förordnades av skolöverstyrelsen den 17 juli 1920 till extra lärare vid högre allmänna läroverket i Jönköping tills vidare under läsåret 1920—1921. Den 29 oktober 1920 utnämndes han till adjunkt vid högre allmänna läroverket i Luleå från och med den 1 november 1920. Därefter begärde och erhöll han tjänstledighet från och med tillträdesdagen till utgången av nämnda läsår för fortsatt tjänstgöring i Jönköping.

Sedermera erhöll Andersson den 22 november 1920 med stöd av läkarbetyg, som utvisade, att han på grund av sinnessjukdom vore oförmögen att vederbörligen förrätta sin tjänst under återstående delen av höstterminen 1920, tjänstledighet för återstoden av höstterminen samt entledigades för samma tid från förordnandet vid högre allmänna läroverket i Jönköping.

Den 29 november 1920 ingav rektor vid sistnämnda läroverk G. Lené till rådhusrätten i Jönköping en på läkarbetyg stödd ansökan, att Andersson måtte förklaras omyndig. Rätten biföll samma dag berörda ansökan och förordnade Lené till förmyndare för Andersson.

Sedan Andersson först intagits på upptagningsanstalten vid Eksjö lasarett, vårdades han under tiden den 19 december 1920—den 7 januari 1921 å Solna sjukhem. Han utskrevs därifrån till sitt hem ehuru icke återställd; enligt vad sjukhemmets överläkare, professorn Henry Marcus sedermera meddelat, skedde detta mot dennes avstyrkande.

Emellertid ingav Andersson den 27 maj 1921 till rådhusrätten i Jönköping en ansökan att bliva myndigförklarad. Till stöd för denna ansökan åberopades ett av Marcus utfärdat intyg av innehåll, att Anderssons sinnestillstånd i så hög grad förbättrats, att han själv kunde taga vård om sin egendom. Rektor Lené förklarade sig hava intet att erinra mot denna ansökan. Den 30 maj 1921 förklarade rätten Andersson åter myndig.

Den 29 juni 1921 ingav Andersson till skolöverstyrelsen en till Kungl. Maj:t ställd ansökning om avsked från sin adjunktstjänst. Sedan rektor vid högre allmänna läroverket i Luleå tillstyrkt bifall till ansökningen, överlämnade överstyrelsen densamma till Kungl. Maj:t med tillstyrkande utlåtande av den 13 juli 1921. Såsom förut nämnts, beviljades det sökta avskedet genom beslut den 29 juli 1921.

Vid den utav Anderssons fader gjorda ansökningen om upphävande av det sålunda meddelade avskedet var fogat, bland annat, intyg av Marcus, som meddelade, att Andersson, sedan han lämnat Solna sjukhem, upprepade gånger konsulterat honom och begärt att bliva befriad från förmyndarskapet. Då detta endast innebure en inskränkning

i rätten att förvalta ekonomiska angelägenheter och då Andersson icke genom sin sjukdom visat oförmåga att handhava dessa angelägenheter, hade Marcus efter samråd med Lené utfärdat förberörda intyg. Vidare anförde Marcus:

»Emellertid innefattar detta intyg på intet sätt, att magister Andersson då skulle varit återställd till hälsa. Detta var också icke fallet vid nämnda tillfälle och ej heller vid en senare undersökning den 27 juni 1921. Andersson företedde vid dessa tillfällen tydlig sinnessjukdom. Jag anser därför, att laglig giltighet icke bör tillmätas de handlingar, som han utfört vid nämnda tidpunkt, och anser särskilt, att han på grund av sin sinnessjukdom varit oförmögen att bedöma betydelsen av den viktiga handling han då vidtagit, nämligen att begära avsked från sin innehavande lärarbefattning.»

I ärendet avgåvos yttranden av skolöverstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret och justitiekanslersämbetet.

Sedan *skolöverstyrelsen* lämnat en redogörelse för överstyrelsens åtgöranden i frågan och erinrat om sitt tillstyrkande av bifall till avskedsansökan, anförde överstyrelsen vidare bland annat följande:

Såsom förklaring till att de tillstyrkande yttrandena av rektor och överstyrelsen kunnat utan tvekan avgivas, vill överstyrelsen *dels* framhålla, att rektorstjänsten vid högre allmänna läroverket i Luleå bytt innehavare den 1 juli 1921, och att deltagarna i överstyrelsens beslut om ansökans tillstyrkande till följd av semester- och vikariatsförhållanden voro uteslutande sådana, som icke deltagit i behandlingen av Anderssons tidigare på grund av sjukdom ingivna tjänstledighetsansökningar, *dels* erinra därom, att Andersson genom den av rådstuvurätten beslutade myndighetsförklaringen måste anses hava rätt att med laglig verkan ingiva avskedsansökan. Nu framgår emellertid av föreliggande ansökan, särskilt tydligt av det till ansökan fogade intyget av numera professor Marcus, att Andersson i själva verket icke varit ansvarig för sina handlingar vid den tid, då han ingav sin avskedsansökan, och att följaktligen denna rätteligen icke bort upptagas till behandling. Att så likväl skett, har berott därpå, att de myndigheter, som behandlat ärendet, däribland överstyrelsen, icke ägt tillräcklig kännedom om de förhållanden, under vilka ansökan tillkommit.

Det inträffade syntes skolöverstyrelsen innebära en så påtaglig orättvisa, att överstyrelsen icke funne annan utväg att gottgöra densamma, än att Anderssons avsked bleve annullerat och han förklarades fortfarande vara innehavare av sin ordinarie adjunktstjänst från och med sistnämnda dag. En dylik åtgärd vore visserligen av enastående natur, men den föreliggande situationen hade uppstått genom en så enastående anhopning av olyckliga omständigheter, att ett hänsynstagande till densamma icke syntes kunna medföra några som helst risker för oberäkneliga konsekvenser i framtida likartade fall.

Medicinalstyrelsen avgav, under åberopande av ett av Marcus avgivet förnyat yttrande, det utlåtande, att Andersson vid den tidpunkt, då han inlämnade sin avskedsansökan, på grund av sinnessjukdom var oförmögen att bedöma betydelsen av denna handling.

Statskontoret anförde bland annat följande:

Då genom beslutet om avsked för Andersson, vilket medfört att tjänsten förklarats ledig till ansökning, tillskapats ett förhållande, som berör även annan persons rätt, anser statskontoret sig kunna ifrågasätta, huruvida Kungl. Maj:t vill vidtaga en så enastående åtgärd som att återkalla ett dylikt beslut. För den händelse Kungl. Maj:t finner frågan icke kunna lösas på det av överstyrelsen föreslagna sätt, lärer gottgörelse böra beredas Andersson i annan ordning; och får statskontoret i sådant avseende föreslå, att framställning göres till riksdagen om medgivande att Andersson må allt ifrån avskedet åtnjuta den avlöning och den rätt till pension, som skolat tillkomma honom, därest han kvarstått i tjänsten; dock med skyldighet för honom att, om han efter återvunnen hälsa blir i stånd att sköta adjunktstjänst vid allmänt läroverk, mottaga utnämning till den befattning av dylikt slag, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt anförtro honom.

I enlighet med den uppfattning, *justitiekanslersämbetet* i sitt yttrande uttalat med avseende å den föreliggande frågan om upphävande av det beviljade avskedet, lämnade Kungl. Maj:t, såsom förut omnämnts, ansökningen utan bifall.

Departementschefen har i ärendet anført följande:

»Därest samtliga av mig nu relaterade omständigheter varit kända, då Andersson ingav sin avskedsansökan, hade denna, såsom man kan taga för givet, icke blivit beviljad. Då avsked nu på grund av samverkande tillfälligheter blivit honom meddelat, torde det emellertid icke kunna göras gällande någon rätt för Andersson till ekonomisk gottgörelse. Starka billighetsskäl synas dock tala för att något understöd beredes honom. Hade han stått kvar vid sin adjunktsbefattning och erhållit tjänstledighet för sjukdom, skulle han fortfarande ägt att åtnjuta en ej obetydlig del av sina avlöningsförmåner. Med hänsyn härtill fann Kungl. Maj:t sig böra tilldela Andersson ett understöd för tiden från och med avskedets beviljande till och med 1922 års utgång. Frågan om understöd för tiden därefter befanns böra underställas riksdagens prövning. Ifrågavarande såsom understöd beviljade belopp, 2,200 kronor för år, ansågs, med hänsyn till de olika på frågan inverkan omständigheterna, vara skäligt.

*Departements-
chefen.*

Innan jag framställer förslag till ordnande av frågan om understöd åt Andersson för framtiden, ber jag att få lämna vissa av mig inhämtade upplysningar angående Anderssons nuvarande levnadshållanden.

Andersson vårdas sedan den 3 december 1921 å Uppsala hospital och asyl och har den 14 augusti 1922 åter blivit ställd under förmyndare. Kostnaden för hans vård å hospitalet uppgick för år 1922 till 2,920 kronor och kommer år 1923 att med tillämpning av nu gällande bestämmelser uppgå till 2,555 kronor, allt i första klassen. Då Andersson endast äger en obetydlig besparing, betalas kostnaden, förutom genom det erhållna statsunderstödet, av hans närmaste släktingar. Anderssons fader är dock numera själv sjuklig och oförmögen till arbete, varför två ogifta systrar, båda småskollärarinnor, bidraga till bestridande av kostnaderna för broderns vård. Ömmande omständigheter äro således jämväl för handen, varför även ur denna synpunkt ett bidrag av allmänna medel synes önskvärt för att möjliggöra hans vård å hospitalet. Men huvudsakliga skälet härtill äro, synes mig, de förut nämnda omständigheterna i samband med Anderssons avskedsansökan. Vad beträffar understödets storlek torde ett belopp av 2,200 kronor för år kunna anses skäligt. Lämpligast torde vara, att detta belopp får utgå av anslaget till allmänna indragningsstaten, varför framställning i sådant syfte torde böra göras till riksdagen. Skulle Andersson tillfriskna och icke mera vara i behov av hospitalsvård utan äga möjlighet att själv försörja sig, bör understöd givetvis ej längre utgå till honom.»

Utskottet.

Med hänsyn till de förhållanden, som föranlett Anderssons avsked från adjunktstjänsten och i betraktande av de omständigheter, som i övrigt i ärendet åberopats, har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om beviljande av understöd åt Andersson. Utskottet, hemställer förty,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande framställning, må medgiva, att till f. d. läroverksadjunkten Karl Henrik Andersson må, så länge han är i behov av hospitalsvård eller eljest oförmögen till arbete, från och med år 1923 tills vidare från allmänna indragningsstaten utgå ett belopp av tvåtusentvåhundra kronor årligen.

6:o.

*Ang
pension åt
förra extra
ordinarie
läraren vid
Nora*

Under punkt 6:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att förra extra ordinarie läraren vid Nora pedagogi *Per Erik Eriksson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år upphör att tjänstgöra såsom lärare vid kommunala mellanskolan i

Nora, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 750 kronor, under förutsättning att Eriksson vid understödets uppbärande styrker sig av Nora stad uppbära ett understöd, ej understigande 750 kronor för år räknat.

pedagogi
P. E. Eriksson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att Eriksson, som är född den 9 maj 1861, efter den 15 juni 1882 vid Karolinska högre allmänna läroverket i Örebro avlagd mogenhetsexamen från och med höstterminen 1887 till och med vårterminen 1906 tjänstgjort i egenskap av vikarierande kollega och adjunkt med full tjänstgöring vid Nora pedagogi, att han efter nämnda pedagogis enligt 1904 års riksdags beslut vidtagna indragning tjänstgjort såsom timlärare vid Nora statsunderstödda samskola läsåren 1906—1920, vilken sistnämnda tjänstgöring under läsåren 1913—1920 till omfattningen motsvarat läroverksadjunkts, att han för närvarande alltsedan höstterminen 1920 tjänstgör såsom timlärare vid den från berörda samskola ombildade kommunala mellanskolan i Nora samt att Erikssons ekonomiska ställning enligt ett av ordföranden i Nora stads taxeringsnämnd utfärdat intyg är sådan, att det är av behovet påkallat, att han, exempelvis efter fyllda sextiofem år, har att påräkna en mindre pension, för att han med trygghet skall kunna emotse sin ålderdom.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Av skäl, som i propositionen anförts, har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, och anser sig därvid böra i likhet med departementschefen framhålla, att förevarande fall synes vara utan motsvarighet, varför ett bifall till framställningen näppeligen torde kunna medföra några icke önskvärda konsekvenser. Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning.

7:o.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts därom under punkt 7:o gjorda framställning och under hänvisning till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet får utskottet hemställa,

Ang
understöd åt
vaktmästaren
G. A. Ånells
änka.

att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Linköping G. A. Ånells änka Lovisa Ånell, född Andersdotter, må från och med den 1 januari 1923 under sin återstående livstid,

så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd å tvåhundra kronor.

8:o.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
vid folkskole-
seminariet i
Kalmar
Hilda Ulrika
Falkman.

Under punkt 8:o har hemställts, att riksdagen må medgiva, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Kalmar *Hilda Ulrika Falkman* må från och med månaden näst efter den, under vilken avsked från hennes innehavande vaktmästarbefattning blivit henne beviljat, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Till stöd för förevarande framställning har departementschefen anfört följande:

»I en av skolöverstyrelsen med yttrande av domkapitlet i Växjö den 20 september 1922 och eget utlåtande den 30 samma månad till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har rektorn vid folkskoleseminariet i Kalmar Augusta Westerberg anhållit om beredande av en årlig pension å 400 kronor eller det belopp, som av Kungl. Maj:t kunde prövas skäligt, åt vaktmästaren vid nämnda seminarium *Hilda Ulrika Falkman*.

Ansökningen var åtföljd av åldersbetyg för *Hilda Ulrika Falkman* jämte ett av seminariets läkare *Albin Jonsson* utfärdat intyg, enligt vilket hon till följd av allmän svaghet och åderförkalkning vore oförmögen att längre sköta sin tjänst eller för övrigt med arbete förtjäna sitt uppehälle.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att *Hilda Falkman* är född den 18 september 1859, att hon varit i seminariets tjänst i två skilda omgångar med en sammanlagd tjänstgöringstid av fjorton år, att hennes årsarvode beräknats efter 700 kronor under åren 1910 och 1911, 750 kronor under år 1912, 1,000 kronor under åren 1914 och 1915, 1,100 kronor under år 1916 samt 1,200 kronor från och med år 1917, vartill kommer fri bostad, lyse och värme, vilken förmån uppskattats till 200 kronor från och med år 1919 och 150 kronor före sagda år, samt att hon städse med den största villighet samt med utomordentlig plikttröhet och duglighet fullgjort sina åligganden. Rektor framhåller därjämte i sin skrivelse, att, då nu *Hilda Falkman* på grund av höggradig klenhet såge sig nödsakad att lämna sin anställning tidigare än hon ämnat och på grund av sin ålder ej hade utsikt att på nytt kunna åtaga sig någon anställning samt — förutom en liten stuga — endast ägde ett kapital å ungefär 3,000 kronor, väsentligen tillkommet genom insamling till hennes sextioårsdag inom seminariet och bland därifrån utgångna lärarinnor, vore hon i stort behov av något årligt understöd, varav hon också i lika hög grad som vilken som helst av i statens tjänst anställda pensionsberättigade befattningshavare gjort sig förtjänt.

Domkapitlet har tillstyrkt rektors framställning.
Skolöverstyrelsen har anfört huvudsakligen följande:

Då vaktmästarna vid folkskoleseminarierna för närvarande icke äro uppförda på ordinarie stat, äro de icke lagligen berättigade till pension. Det måste emellertid enligt överstyrelsens mening anses vara med rättvisa och billighet förenligt, att även dessa befattningshavare på sin ålderdom erhålla understöd från det allmänna. Kungl. Maj:t har också tidigare vid flera tillfällen gjort framställning till riksdagen om beredande av pension åt liknande befattningshavare, och dessa framställningar hava vunnit riksdagens bifall. Så tilldelades genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut år 1921 pension åt bland andra städerskan vid samskolan i Skellefteå Anna Vilhelmina Hedberg, vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Skara Nils August Nilsson och vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Linköping Anna Katarina Österberg till belopp av 300, 800 och 400 kronor respektive. Det synes överstyrelsen, att vad av rektor vid folkskoleseminariet i Kalmar blivit anfört i nu förevarande fall med styrka talar för att pension beredes även Hilda Falkman.

Vid beräkningen av nu ifrågavarande pensionsbelopp lär man med hänsyn till bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension böra utgå från ett pensionsunderlag utgörande $\frac{2}{3}$ av den kontanta avlöningen, ökad med värdet av åtnjutna naturaförmåner. Då emellertid Hilda Falkman tjänstgjort vid seminariet endast 14 av de 30 tjänstår, vilka enligt samma lag fordras av kvinnlig tjänst innehavare för åtnjutande av hel pension, skulle hennes pension komma att utgöra $\frac{14}{30}$ av det sålunda erhållna pensionsunderlaget. Enligt denna beräkningsgrund skulle pensionsbeloppet bliva 435 kronor 56 öre eller avrundat 440 kronor. På grund av att Hilda Falkman icke erlagt några pensionsavgifter, lär emellertid pensionsbeloppet böra minskas något, förslagsvis till 420 kronor. Om denna beräkning godkännes, skulle alltså ifrågavarande pension komma att utgöra 420 kronor, vartill jämlikt kungörelsen den 15 juni 1922 angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skulle komma ett pensionstillägg å 180 kronor.

På grund av remiss har *statskontoret* avgivit utlåtande i ärendet och därvid yttrat följande:

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot den beräkning skolöverstyrelsen framlagt beträffande beloppet av den pension, som borde utverkas åt Hilda Ulrika Falkman, men vill ifrågasätta, om ej den summa, till vilken styrelsen vid sagda beräkning kommit, 435 kronor 56 öre, borde, i anledning av den omständigheten att Falkman icke erlagt några avgifter för sin pensionering, avrundas nedåt till 400 kronor och pensionen alltså bestämmas till samma belopp, som av 1921 års riksdag beviljades såsom pension åt vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Linköping Anna Katarina Österberg.

På grund av vad i ärendet av vederbörande myndigheter anförts anser jag det vara skäligt, att Hilda Ulrika Falkman tillerkännes pension å allmänna indragningsstaten. Vad den ifrågasatta pensionens storlek beträffar ansluter jag mig till statskontorets mening, att pensionen bör utgå med 400 kronor för år.»

Departements-
chefen.

Utskottet.

Förevarande framställning är, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, grundad på uppgiften, att Hilda Ulrika Falkman varit anställd vid seminariet i två särskilda omgångar med en sammanlagd tjänstetid av omkring 14 år. Enligt vad utskottet i ärendet inhämtat, har emellertid Falkman endast sedan den 1 juli 1914 haft anställning såsom städerska vid seminariet, vilken befattning hon den 20 augusti 1922 frånträtt. Hennes anställningstid vid seminariet uppgår sålunda endast till omkring 8 år. Härförutom har hon under en tid av omkring 6 år biträtt vid städningsgöromålens utförande mot ersättning av den då anställda städerskan. Den avlöning, som i propositionen angivits såsom hennes årsarvode under tiden före den 1 juli 1914, har emellertid, enligt vad utskottet förvissat sig om, oavkortad uppburits av de städerskor, som närmast före Falkman varit anställda vid seminariet.

På grund av vad sålunda anförts rörande Falkmans anställning och då hon vid tiden för nämnda anställnings början redan uppnått en ålder av omkring 55 år, anser utskottet någon pension av statsmedel i detta fall icke böra förekomma, varför utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

9:o.

Ang.
pension åt
överlärarna
vid tekniska
skolan i Stock-
holm Sofia
Gisberg, G. G.
Erikson och
A. Tidner
samt f. d.
portvakten
Regina Mar-
gareta Agrén.

I punkt 9:o av förevarande proposition har hemställts, att riksdagen må medgiva, *dels* att en var av överlärarinnan vid tekniska skolan i Stockholm *Sofia Gisberg* samt överlärarna därstädes *Gustaf Georg Erikson* och *Anders Tidner* må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare entledigas från sin tjänst vid skolan, under sin återstående livslid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, *Sofia Gisberg* av 2,900 kronor, *Erikson* av 4,000 kronor och *Tidner* — utöver honom tillkommande pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. — av 1,050 kronor, *dels ock* att förutvarande portvakten vid nämnda skola *Regina Margareta Agrén* må under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1922.

Under hänvisning till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet får utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrå-
varande framställning.

Stockholm den 14 maj 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.
